

Het ABC van de KRW

Internationaal pol

De Kaderrichtlijn Water veroorzaakt veel stress in de waterwereld. Vooral de Brusselse suprematie en de vermeende macht van biologen worden gevreesd. Wie zich in de materie verdiept, ziet echter dat het allemaal wel meevalt, zo luidt het betoog dat René Didde uitsprak tijdens de Kennisconferentie Leren met Water in Amsterdam. Een samenvatting.

deren

Al ziet het er ingewikkeld en soms wat vaag uit, maar de Kaderrichtlijn Water biedt wel degelijk veel beleidsvrijheid. Ook is het allerm minst gedaan met het nationale polderspel tussen belanghebbers in het waterbeheer. De Richtlijn komt er in wezen op neer dat alle wateren in Europa in 2015 in een 'goede ecologische toestand' (GET) moeten verkeren. Het gaat hierbij om natuurlijk water, en dat in vier verschillende vormen: rivieren, meren, overgangswater en kustwater. Deze vier hoofdtypen zijn volgens goed wetenschappelijk gebruik weer onderverdeeld in 42 subtypen. Dit op basis van vorm, ondergrond, stroomsnelheid en van de beestjes die er in voorkomen. Al die categorieën hebben habitatplekken om biologisch waterleven te huisvesten.

Een punt is echter dat Nederland nauwelijks nog natuurlijk water heeft. Sinds jaar en dag zetten wij het water naar onze hand, waardoor wij vooral kunstmatig en sterk veranderd water hebben. 'Brussel' heeft daarom bedacht dat de goede ecologische toestand van natuurlijk water een soort ideaalbeeld is; een referentie waar je naar zou kunnen streven: een 'goed ecologisch potentieel' (GEP). GET is dus ideaal, ongerept, GEP hoort bij sterk veranderd en kunstmatig water.

Nederland moet in 2009 het zogeheten stroomgebiedbeheersplan indienen, in 2015 moeten wij de eerste beleidsdoelstellingen realiseren voor een goed ecologisch potentieel. Mede onder aanvoering van ons land zijn echter onderhandelingen gestart met het oogmerk om voor niet natuurlijk water uit te gaan van de bestaande situatie; dus vanuit de ecosystemen die er ondanks of dankzij sluizen en stuwen zijn. Van daaruit kan vervolgens gewerkt worden aan het verbeteren van de soortenrijkdom (de 'Praagse methode'). Dit is eigenlijk de kern van de KRW.

Maximaal ecologisch potentieel

Aan de hand van een voorbeeld worden de GEP-GET-perikelen wellicht duidelijker. Neem de Rijn. In een heel lang verleden was deze rivier een ecologisch lustoord, een walhalla van een zeer goede ecologische toestand (de zogeheten ZGET).

Als de Nederlander zijn intrede doet, bekommen vooral de monniken zich om de waterhuishouding. Ze bouwen dijken en zijn voor grote

delen van het lage land de eerste waterbeheerders. Er verrijzen sluizen en stuwen. Er ontstaat landbouw langs de Rijn. De worstelende Nederlander pleegt forse hydromorfologische ingrepen ten behoeve van de veiligheid, scheepvaart en landbouw. Eeuwen later valt de voorheen zo ongeschonden situatie niet zo maar terug te draaien. Wel is na het dieptepunt van de grote watervervuiling van de jaren zestig en de grote zoutlozingen van de Franse kalimijnen sprake van vooruitgang. Al is Nederland nog verwijderd van de ideale toestand. En die toestand hoeft van Brussel (en Praag) ook nog helemaal niet bereikt te worden. Uitgangspunt is het zogeheten maximaal ecologisch potentieel

“Als we maar waarmaken
wat wordt opgeschreven.”

(MEP). Nederland mag in het stroomgebiedbeheersplan dat in 2009 ingediend moet worden opschrijven dat deze situatie in 2015 bereikt moet worden. Maar dat mag ook 2021 zijn of 2027. Uiteraard moet de fasering worden beargumenteerd en wetenschappelijk onderbouwd. Bovendien moet wat is opgeschreven ook echt worden uitgevoerd. De databestanden in Brussel zijn geduldig. Ze komen echt kijken of de beschreven situatie daadwerkelijk is bereikt.

En de KRW scheidt nog meer vrijheden. Want Nederland mag ook opschrijven dat het veel te duur is om het maximaal ecologisch potentieel te bereiken. Dat wij onze scheepvaart koesteren en wat nog over is van de landbouw. Dat wij op basis van de kosten-batenanalyse en wat maatschappelijk verantwoordelijk is concluderen dat het best wat minder mag. Als we maar waarmaken wat wordt opgeschreven.

Het is niet langer 'Brussel gaat te ver', maar het zijn wij zelf die vinden hoe ver wij moeten gaan. Dat is overigens precies wat Nederland nekt als het gaat om het fijn stof, de habitatrichtlijn en de nitraatrichtlijn. Mooi snel doelen stellen en

ondertekenen en dan jammeren als Brussel ons daar aan wil houden. Eigen schuld dikke bult, betalen!

Kansen

De komende tijd moeten Nederlandse waterbeheerders in de hoofdstroomgebieden aan de slag gaan. We hebben er vier in Nederland: Rijn, Maas, Schelde en Eems. Dat is allemaal internationaal werk, waarbij ook de nationale en regionale kennisinstellingen een rol spelen. Het internationale aspect van de KRW biedt overigens grote kansen. Vastgelopen internationale processen kunnen worden vlot getrokken. Ook de Belgen, Duitsers en Fransen hebben met de KRW te maken. Ook zij moeten een stroomgebiedbeheersplan maken en deelstroomgebiedplannen. Brussel gaat ook bij hen kijken of de vervuiling voldoende is teruggedrongen, of de hoeveelheid fosfaat is afgenomen en of er weer voldoende vissen zwemmen.

Dit internationale poldermodel is niet vrijblijvend. Een aantal zaken ligt vast. Voor de Rijn heeft het immers weinig zin om dure vistrappen voor de zalm aan te leggen in Nederland, als de Duitsers niets doen. Nederland faciliteert dus alleen vistrappen zodat de zalm van zee de rivier op kan, als Duitsland en Frankrijk zich om voldoende paaigebieden bekommeren.

Waterbeheerders moeten dus weer gaan schouwen. Samen met biologen de huidige situatie en wat haalbaar is in kaart brengen. Vast staat dat het geld gaat kosten, maar ook opleveren: fluisterbootjes, kano's, fietsroutes, kamperen bij de boer, boeren die waterberging en natuurontwikkeling gaan plegen.

De KRW brengt dus niet het poldermodel van duizend jaar Nederlandse waterhuishouding om zeep, maar luidt een nieuw, niet-vrijblijvend tijdperk van polderen in. Allerlei partijen (stakeholders) mogen meedoen. Een milieuorganisatie als Natuur en Milieu zal zeker pleiten voor meer beleid om het GEP te halen. Boeren en tuinders in het LTO zullen zeggen dat het wel een tandje minder kan. En daar slaan de waterbeheerders dus aan het polderen. Er liggen kansen om met de kaderrichtlijn het maximale potentieel te benutten als er een zeer goed draagvlak wordt gecreëerd.